

PRZESTĘPSTWO WYPADKU DROGOWEGO

w pytaniach i odpowiedziach

Marcin Niemiec

PRAWO W PRAKTYCE

PRZESTĘPSTWO WYPADKU DROGOWEGO

w pytaniach i odpowiedziach

Marcin Niemiec

PRAWO W PRAKTYCE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 stycznia 2019 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Joanna Ośka

Łamanie
Wolters Kluwer Polska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-337-9

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie.....	13
Rozdział 1	
Regulacje dotyczące ruchu drogowego i przestępstw wypadków drogowych – rys historyczny	15
1.1. Okres od końca XIX w. do odzyskania przez Polskę niepodległości.....	15
1.2. Okres od odzyskania przez Polskę niepodległości do końca II wojny światowej	17
1.3. Okres od końca II wojny światowej do czasów obecnych....	18
Rozdział 2	
Wypadek drogowy – aspekty prawno-teoretyczne	25
2.1. Przestępstwo wypadku drogowego i zasady odpowiedzialności karnej; postępowanie przygotowawcze w sprawie wypadku	26
2.1.1. Co to jest przestępstwo?	26
2.1.2. Co to jest wypadek drogowy i w jaki sposób organy ścigania dowiadują się o jego fakcie?	27
2.1.3. Co dzieje się ze sprawą po zakończeniu czynności na miejscu zdarzenia?	31
2.1.4. Co to jest postępowanie przygotowawcze i jakie okoliczności są najważniejsze do ustalenia w sprawach dotyczących wypadków drogowych?...	32

2.1.5.	Jaki rodzaj obrażeń ciała musi zostać stwierdzony u pokrzywdzonego, aby zostały one zaliczone do wymienionych w art. 177 § 1 oraz § 2 k.k.?	34
2.1.6.	Czy na podstawie art. 86 § 1 k.w. można ukarać sprawcę kolizji, w wyniku której pokrzywdzony doznał obrażeń ciała skutkujących naruszeniem czynności narządu ciała lub rozstrojem zdrowia trwającym nie dłużej niż 7 dni?	37
2.1.7.	Gdzie można spowodować wypadek?	45
2.1.8.	Kto może popełnić przestępstwo wypadku drogowego opisane w art. 177 k.k.?	46
2.1.9.	W jaki sposób można popełnić przestępstwo wypadku drogowego opisanego w art. 177 k.k.?	50
2.1.10.	Jak należy rozumieć zasady ostrożności oraz szczególnej ostrożności?	52
2.1.11.	Jak należy rozumieć zasadę ograniczonego zaufania?	55
2.1.12.	Jak należy rozumieć zasadę prędkości bezpiecznej?	56
2.1.13.	Co dalej dzieje się w toku postępowania przygotowawczego?	57
2.1.14.	Czy możliwa jest kumulacja dwóch różnych ról procesowych (pokrzywdzonego i podejrzanego/oskarżonego) w toku jednego postępowania karnego?	61
2.2.	Sprawa wypadku przed sądem I instancji	65
2.2.1.	Postępowanie jurysdykcyjne – I instancja. Jaka procedura obowiązuje na rozprawie w sądzie?	65
2.2.2.	Jaki wyrok (orzeczenie) może wydać sąd wobec osoby oskarżonej o popełnienie przestępstwa wypadku drogowego?	69
2.2.3.	Jakie okoliczności bierze pod uwagę sąd przy wymiarze kary dla sprawców wypadków drogowych?	70
2.2.4.	Jaka kara grozi w przypadku skazania za popełnienie przestępstwa wypadku drogowego?	71

2.2.5. Czy jeżeli Sąd wymierzy karę pozbawienia wolności, oznacza to automatycznie konieczność osadzenia skazanego w zakładzie karnym?.....	72
2.2.6. Jakiej wysokości grzywna może zostać orzeczona wobec skazanego?.....	76
2.2.7. Czym jest kara ograniczenia wolności?	76
2.2.8. Czym jest środek karny?.....	77
2.2.9. Czy możliwe jest uznanie oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i odstąpienie od wymierzenia kary?	78
2.2.10. Na czym polega warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec oskarżonego?.....	78
2.2.11. W jakich sytuacjach może dojść do umorzenia postępowania karnego?	81
2.2.12. Czego dotyczy umorzenie postępowania z uwagi na niecelowość karania?	82
2.2.13. W jakich sytuacjach można dobrowolnie poddać się karze?	82
2.3. Sprawa wypadku po orzeczeniu przez sąd I instancji	85
2.3.1. Postępowanie odwoławcze od wyroku sądu I instancji – jaka jest obowiązująca procedura w tym zakresie?.....	85
2.3.2. Czym są nadzwyczajne środki zaskarżenia?	89
2.3.3. Co to jest skarga nadzwyczajna?	95
2.4. W jaki sposób pokrzywdzony może dochodzić roszczeń związanych z wypadkiem drogowym?.....	97
2.5. Zestawianie praw i obowiązków pokrzywdzonego oraz podejrzanego	105

Rozdział 3

Wypadek drogowy – aspekty praktyczne	115
3.1. Sytuacje dotyczące kwestii odpowiedzialności karnej kierującego	116
3.1.1. Czy odpowiedzialność karną ponosi się w sytuacji, kiedy od prowadzonego przez siebie pojazdu odpada koło i tocząc się, rani inne osoby bądź uszkadza mienie?	116

3.1.2.	Jaka odpowiedzialność karna grozi osobie, która ucieka pojazdem przed pościgiem policyjnym? ...	122
3.1.3.	Kto odpowiada za spowodowanie wypadku podczas zmiany kierunku jazdy – skrętu w lewo?...	124
3.1.4.	Czy do wypadku opisanego w art. 177 k.k. może dojść na ścieżce rowerowej?	132
3.1.5.	Czy udział w wypadku samochodu wyposażonego w opony niedostosowane do panujących warunków drogowo-atmosferycznych z góry przesądza o odpowiedzialności za jego zaistnienie kierowcy takiego samochodu?.....	134
3.1.6.	Jaki dystans od poprzedzającego pojazdu należy utrzymywać, żeby uniknąć wjechania w tył w przypadku jego hamowania?	137
3.1.7.	Wypadek na rajdzie samochodowym – czy kierowca rajdowy ponosi odpowiedzialność karną?	139
3.1.8.	Pokrzywdzony w chwili zdarzenia nie korzystał z pasów bezpieczeństwa – czy i ewentualnie jakie ma to znaczenie dla ustalenia winnego wypadku i kwalifikacji prawnej czynu?.....	143
3.1.9.	Czy fakt znajdowania się kierowcy w stanie nietrzeźwości przesądza o jego odpowiedzialności karnej za spowodowanie wypadku?.....	147
3.1.10.	Czy kursant kierujący pojazdem w trakcie odbywania nauki jazdy może odpowiadać za spowodowanie wypadku? Czy sprawcą może być też instruktor albo egzaminator siedzący w tym samochodzie?	148
3.1.11.	Czy ponosi odpowiedzialność karną kierujący pojazdem, który wpadł w poślizg na mokrej lub oblodzonej jezdni?.....	151
3.1.12.	Czy kierujący odpowiada karnie w przypadku zaślnięcia lub zaślabnięcia podczas jazdy?.....	153

3.2. Inne zagadnienia związane z wypadkami drogowymi oraz ruchem pojazdów	155
3.2.1. Czy przestępstwo wypadku drogowego można popełnić na leśnej drodze, parkingu przed sklepem?.....	155
3.2.2. Czy ukaranie mandatem karnym za spowodowanie kolizji drogowej powoduje niemożność prowadzenia w przyszłości postępowania karnego dotyczącego tego samego czynu w przypadku ustalenia nowych, nieznanych wcześniej okoliczności?	156
3.2.3. „Szeryfowanie”, agresja drogowa – czy sprawcy takich zachowań mogą ponosić jakąkolwiek odpowiedzialność?	158
3.2.4. Automatyzacja samochodów – czy za wypadek zawsze karnie odpowiada kierujący?.....	161
3.2.5. Jak zapisy prawa rozwiązują sytuację, w której pokrzywdzonym w wypadku jest osoba najbliższa dla sprawcy?	168
3.2.6. Kto odpowiada za spowodowanie wypadku z udziałem pojazdu uprzywilejowanego?	170
Rozdział 4	
Zagadnienia dodatkowe	173
4.1. Czy osoba trzeźwa, która spożyła czekoladkę lub batona z alkoholem, podczas badania alkomatem będzie miała w wydychanym powietrzu alkohol i może stracić prawo jazdy?	173
4.2. Dlaczego funkcjonariusz policji zatrzymuje prawo jazdy po przekroczeniu prędkości o ponad 50 km/h w terenie zabudowanym, pomimo nieprzyjęcia przez kierującego mandatu karnego?	176
Bibliografia.....	181

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- d.k.k. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1969 r. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1600 ze zm.)
- k.k. z 1932 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 11.07.1932 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 60, poz. 571 ze zm.)
- k.k.w. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2018 r. poz. 652 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.)
- k.w. – ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2018 r. poz. 618 ze zm.)
- p.r.d. – ustawa z 20.06.1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 1990 ze zm.)

- u.b.o. – ustawa z 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 473 ze zm.)
- u.SN – ustawa z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r. poz. 5 ze zm.)
- u.k.p. – ustawa z 5.01.2011 r. o kierujących pojazdami (Dz.U. z 2017 r. poz. 978 ze zm.)

Czasopisma i publikatory

- Dz.U. – Dziennik Ustaw
- Dz.Urz. KGP – Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji
- OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa
- OSNwSK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
- Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo
- Zb. Orz. – Zbiór Orzeczeń

Inne skróty

- NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
- SA – Sąd Apelacyjny
- SN – Sąd Najwyższy
- SO – Sąd Okręgowy
- SR – Sąd Rejonowy
- TK – Trybunał Konstytucyjny
- WSA – Wojewódzki Sąd Administracyjny

WPROWADZENIE

W niniejszej książce, dotyczącej tematyki przestępstwa wypadku drogowego, opisana została droga sprawy karnej od momentu zaistnienia zdarzenia drogowego do chwili wydania wyroku przez sąd. Przybliżyła ona przepisy obligujące organy ścigania do określonej reakcji na fakt zaistnienia wypadku, przesłanki odpowiedzialności karnej sprawcy, sytuację pokrzywdzonego, a także zapatrywania sądów na poszczególne stany faktyczne.

Prezentowane opracowanie stanowi połączenie wiedzy teoretycznej z rzeczywistymi zdarzeniami z praktyki śledczego. Z tego powodu może być przydatna przy ocenianiu i interpretowaniu niejednoznacznych zdarzeń i sytuacji, i to nie tylko przez osoby zajmujące się zawodowo tą tematyką. Przedstawione zagadnienia uzupełniono o analizę poglądów doktryny i judykatury, co ułatwia zapoznanie się z tematyką.

Poruszane zagadnienia mogą okazać się interesujące dla aplikantów zawodów prawniczych i studentów prawa. Ze względu na to, że w dzisiejszych czasach przestępstwo wypadku drogowego jest przestępstwem stosunkowo powszechnym, warto ją polecić szerszemu gronu odbiorców, ponieważ stroną postępowania karnego (zarówno podejrzanym, jak i pokrzywdzonym) może stać się każdy z nas.

Rozdział 1

REGULACJE DOTYCZĄCE RUCHU DROGOWEGO I PRZESTĘPSTW WYPADKÓW DROGOWYCH – RYS HISTORYCZNY

Celem wprowadzenia do aktualnej problematyki przestępstwa wypadku drogowego oraz zrozumienia zmian zachodzących w regulujących je przepisach zasadne jest przedstawienie pewnego ogólnego zarysu historycznego. Jednocześnie stwierdzam, że nieprzypadkowo, z pełną odpowiedzialnością użyłem sformułowania „ogólny zarys historyczny”. Ten fragment książki nie ma pretendować do miana źródła szczegółowej wiedzy w przedmiotowej tematyce. Dlatego też poza obszarem zainteresowania pozostawiono m.in. skądinąd bardzo interesującą i obszerną tematykę prawnej regulacji ruchu drogowego.

Opracowanie ma umożliwić zapoznanie się z dawnym sposobem kwalifikacji prawnej zdarzeń drogowych i prześledzenie w skrócie drogi, która doprowadziła do aktualnie obowiązujących rozwiązań.

1.1. Okres od końca XIX w. do odzyskania przez Polskę niepodległości

Z końcem XIX w. na drogach obok pieszych, rowerzystów, furmanek i tramwajów konnych zaczęły pojawiać się samochody. Pierwszy auto-

mobil na ulicach Warszawy pojawił się 25.08.1896 r.¹ O wadze i znaczeniu tego faktu nie trzeba nikogo przekonywać. Oprócz wielu nowych możliwości związanych z rozwojem szeroko pojętej techniki samochodowej pojawienie się coraz szybciej poruszających się pojazdów skutkowało rosnącą liczbą zdarzeń drogowych, w wyniku których dochodziło do strat materialnych oraz powstawania obrażeń u uczestników ruchu.

Bezpośrednio przed datą odzyskania niepodległości na terenach polskich zajętych przez zaborców obowiązywały wydane przez nich akty prawne z dziedziny prawa karnego materialnego, które umożliwiały karanie kierowców powodujących wypadki. Były to:

- 1) rosyjski kodeks karny (Tagancewa) z 1903 r., który zastąpił kodeks karny z 1866 r.,
- 2) austriacka powszechna ustawa karna o zbrodniach, występkach i przekroczeniach z 1852 r.,
- 3) kodeks karny Rzeszy Niemieckiej z 1871 r.

Wyżej wymienione unormowania nie zawierały odrębnych przepisów karnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przestępstw przeciwko bezpieczeństwu komunikacji (rozdział XXI obowiązującego Kodeksu karnego). Penalizacja zachowań w ruchu drogowym następowała na podstawie ogólnych przepisów przewidujących karalność spowodowania obrażeń ciała. Obok przepisów karnych, uregulowań administracyjnych, zasad ruchu drogowego, równie ważne było unormowanie **zasad odpowiedzialności cywilnej za szkody na osobie i mieniu w związku z zaistnieniem wypadku**. Na ziemiach polskich pod zaborami regulowały je co do zasady następujące akty prawne:

- zabór rosyjski – Kodeks Napoleona z 1804 r.,
- zabór pruski – ustawa o ruchu pojazdów napędzanych siłą mechaniczną z 3.05.1909 r.,
- zabór austriacki – ustawa o odpowiedzialności za szkody wynikłe z ruchu samochodowego z 9.08.1908 r.

¹ S. Milewski, *Kształtowanie się przepisów o ruchu drogowym na przykładzie Warszawy* (cz. 2) <http://palestra.pl/old/index.php?go=artykul&id=3728> (dostęp: 3.09.2018 r.).

1.2. Okres od odzyskania przez Polskę niepodległości do końca II wojny światowej

Z datą odzyskania przez Polskę niepodległości rozpoczynał się okres niezmiernie trudnej budowy struktury umożliwiającej rządzenie na terytorium Rzeczypospolitej. Trudności wynikały w głównej mierze z faktu znajdowania się ziem polskich pod zaborami i związanym z tym „odziedziczeniem” różnorodnych instytucji czy systemów prawnych. Wobec tego działalność prawodawcza państwa musiała zostać niezwłocznie zorganizowana, wdrożona i od początku zintensyfikowana celem ujednoczenia różnych porządków prawnych i zastąpienia ich prawem polskim.

Powołana w 1919 r. polska Komisja Kodyfikacyjna prowadziła prace m.in. mające na celu przygotowanie jednolitego dla całego terytorium Polski nowego kodeksu karnego. Wszystkie wymienione kodeksy karne państw zaborczych obowiązywały w Polsce zasadniczo do 1.09.1932 r., tj. daty wejścia w życie nowego Kodeksu karnego z 11.07.1932 r. [zob. rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 11.07.1932 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny i prawo o wykroczeniach (Dz.U. Nr 60, poz. 573)]. Nowy Kodeks karny z 1932 r. w przedmiocie penalizacji zdarzeń drogowych nie zawierał rozwiązań stosowanych obecnie. Nie powstał oddzielny rozdział ani odrębne przepisy dotyczące przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Nie wychodząc poza rozwiązania funkcjonujące w wymienionych wcześniej kodeksach karnych państw zaborczych, Kodeks karny z 1932 r. przyjął, że skutki nieprzestrzegania przez sprawcę przepisów lub zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego będą penalizowane na mocy przepisów wymienionych w rozdziale XXXV, tj. zawierającym przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Wyjątkiem było umieszczenie w rozdziale XXXIII (dotyczącym sprowadzenia niebezpieczeństwa powszechnego) przepisu **art. 215**. Na jego podstawie karalne było sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy w komunikacji.

W czasie II wojny światowej na terenach okupowanych przez Niemcy, na mocy dekretu Adolfa Hitlera z 12.10.1939 r. i rozporządzeń generalnego gubernatora Hansa Franka z 24.02.1940 r., utrzymano polski porządek

Marcin Niemiec – były prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa Praga Południe; w latach 2004–2009 pracował na stanowisku referenta prawnego w Dziale Obrotu Prawnego z Zagranicą Prokuratury Okręgowej w Warszawie; doświadczony praktyk; prowadził i nadzorował wiele postępowań karnych w sprawach przestępstw wypadków drogowych.

Opracowanie zawiera odpowiedzi na pytania dotyczące odpowiedzialności za spowodowanie wypadków oraz sposobu zachowania w konkretnych – często skomplikowanych i niejednoznacznych pod względem prawnym – sytuacjach na drodze.

Z publikacji czytelnik dowie się m.in.:

- czy udział w wypadku nietrzeźwego kierującego automatycznie przesądza o jego winie za spowodowanie wypadku,
- czy za spowodowanie wypadku może odpowiadać osoba, która zasłabla,
- jak należy zakwalifikować wypadek na trasie rajdu samochodowego.

Zagadnienia opisane w książce uwzględniają autentyczne zdarzenia, mające miejsce w ruchu drogowym. Omówiono też aktualne w debacie publicznej tematy, takie jak agresja na drodze czy wypadek z udziałem pojazdu uprzywilejowanego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8160-337-9

